



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Het Gheopent Christendom**

**Hazart, Cornelius**

**T'Antwerpen, M. DC. LXIV.**

Het II. Capittel. Vande versierde over-een-komste der Pausen met  
Mahomet, raeckende bedriegherijen.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71377)

## HET II. CAPITTEL.

Vande versierde over-een-komste der Pausen met *Mahomet*, raeckende bedriegherijen.

Predikant.

**H**Et lust ons met weynighe woorden te thoonen, datter ghoote ghemeynschap, ende over een-kominghe is tusschen *Mahomet*, ende den Roomschen Paus; sy komen over een in den tijdt ghelijck boven is aenghewesen, van den Paus *Bonifacius*.

Antwoorde.

**O**krachtighe ende bondighe slot-reden! *Bonifacius* komt met *Mahomet* over een in den tijdt, te weten van hare opkomste, ergo *Bonifacius* is den *Anti-Christ*. Wilt ghy sien hoe lustigh dit sluyt? 'tis eben of ick seyde: Den *H. Petrus* komt over-een in den tijt met *Simon den Tooveraer*, ergo den *H. Petrus* is een *Tooveraer* gheweest. Siet eens tot wat ongherijnde slot-reden u de pastie / ofte om beter te segghen / uwe onwetentheit u ghebzeben heeft.

Predikant.

S'hebben beyde in eene eeuwte willen aenghesien, en erkent sijn voor alghemeyne Bisschoppen, en hoofden, een jehelijck van sijne Kercke.

Antwoorde.

**I**ck hebbe u boven gheseyt / dat dese consequentie niet en deught: *Bonifacius* heeft willen aenghesien sijn booz Alghemeyn Bisschop / ende Hooft vande Kercke, ergo *Bonifacius* is den *Anti-Christ* gheweest: reden is /  
out

teghen het gheopende Turekdom. 29

om dat ghy upt Schryfture / jae selfs upt de oude  
Leeraers der rechtsinnighe Kercke niet bewijfen en  
kont / dat den Anti Christ desen naem voeren moet /  
of dat hy hier door / als een tecken / sal bekend  
worden.

Ten anderen / soo hebbe ick u boven overtuyghet  
dat desen Tjitel niet eerst beghost is op de tijden van  
Mahomet.

Predikant. Pag.17.

S'hebben beyde, door de selve lichten eenen naem ghe-  
maect by het onervaren volcxken: want sy hebben beyde  
omme-ghegaen met gheveynde heyligheyt, loosheyt, macht,  
en bedriegherijen.

Antwoorde.

Dat Mahomet soodanighen omme-ganch heeft ghe-  
hadt / en is maer al te seker: want ghelijck ghy sel-  
ve verhaelt / hy heeft verstaet dat hy een Propheet/  
ende ghesant Gods was: ende soo hy de vallende  
siechte hadde / soo dickwils als hem de selve ober-  
quam / maecte hy het volck wijs / dat hy doen  
sprack met den Aerts-Enghel Gabriel, ende dat dit  
ballen nergens anders van en quam / dan dat hy  
den glans / ende luster van't aensicht des Enghels  
niet verdraghen en kost.

Bredenbachius verhaelt oock / dat hy op eenen seke-  
ren tijde het volck hadde by malkanderen doen ko-  
men / als willende sijne sendinghe / ghelijck Moyses,  
met eenighe mirakelen bevestighen: de wijle hy dan  
besich was met het volck aen te spreken / is upt een  
naegheleggen plaetse een duyve / die daer toe bedyde-  
ghelijck gheleert / ende van hem ghewent ghemaect  
was / komen vliegghen / welck als sy op sijn schoude-  
ren sat / en upt sijn oore naer ghewoonte / eenighe  
graentjens / daer in ghesteken / uptplickte / soo gheliet  
hy hem als of het den H. Gheest was / die hem in de  
ghedaente van een duyve / de woorden zijnder leer-  
inghe

inghe inblies. Hy liet dock eenigge baden vol houtgh/  
en melck / die hy selver op sekere plaetsen gepurelyck  
hadde doen delven / uytgraven / als dooz een godde-  
lycke openbaringhe / ende hy thoondese aen't volck /  
als een tecken van den aenstaenden ober-bloet aller  
dinghen / die het volck soud' verkrifghen dooz de  
onder-houdinghe van sijne wet. Dese en hondert  
dierghelycke zijn de bedriegherijen gheweest van  
Mahomet: maer dat ghy seght dat de Pausen van  
Roomen, hem hier in souden ghelyck syn / dat en kont  
ghy niet goet maken.

### Predikant.

De Roomsche Pausen, alsse in't eerste weynigh macht, en-  
de ghesach hadden, soo hebbense daer nae haer door bedrie-  
gherijen een machtigh rijk bekomen: want de *Italianen*  
lichtelijck over reddet hebbende, datse de kettars niet ghe-  
hoorsaem moesten wesen, hebben sy haer by de selve als een  
Keyserlijck ghesagh verkreghen. De *Fransen* daer naer tot  
haer hulp ghekreghen hebbende, hebbense eenighe Provin-  
cien van *Italien* onder haer ghehoorsaemheydt ghebracht.  
Machtigher gheworden zijnde gaven sy haer uyt, voor Chri-  
sti *Vicariessen* op der aerde. Sy roemden haer te wesen opper-  
ste Rechters der verschillen, en hoofden van de Kercke.

### Antwoorde.

Wat sult ghy noch ten lesten al praeten / goede  
man? hebben de Pausen van Roomen, eerst / op / of  
nae de tijden van Mahomet, dese naemen ghehoort  
van Vicarissen Christi, ende opperste Rechters der verschil-  
len? Wat seght ghy? soo uden? soo en ist niet waer /  
'tghene ghy seght / dat sy in't eerste weynigh ghesagh  
hadden: Soo sae? soo overtuyghe ick u dan van  
contrarte uyt de schriften der ouden / die lanck vooz  
de tijden van Mahomet hebben gheleef.

Wat aeygaet de neder-legghinghe der verschillen  
dooz de Pausen van Roomen, hier van hebt ghy

Voor eerst het ghetuyghemisse banden H. Irenæus Lib.

3. *cap. 3.* vier hondert jaeren vooz de tyden van Mahomet : Tot de Roomsche, seyt hy/ om hare machtigher uyt-nementheydt moeten komen alle de Kercken, dat is, alle de ghelooovighen die over al sijn : ende want door de successie der Bisschoppen, in de selve Kercke, beschamen wy alle de ghene, die anders leeren dan het behoort.

Ten tweeden, den H. Anacletus *Ep. 1.* vijf hondert jaeren vooz Mahomet, seght dat de lastichste questien moesten over ghegheben worden aen den Apostolijcken stoel.

Ten 3. Het eerste Concilie van Niceen, *Can. 2.* In't jaer 325. seght dat alle de Bisschoppen, soo dickwils het van noode is, souden vrylijck appelleren tot den Apostolijcken stoel, ende haeren toevlucht derwaerts nemen als tot haere moeder, om dat de oude vonnissen der Apostelen, ende haerder naesaeten, alle de ghewichtighste Kerckelijcke saken, aen den selven hadden ghereserveert.

4. De Bisschoppen van Egypten in't jaer 350. *Ep. ad Felic. 11.* segghen / dat het van't vooz-seyde Concilie van Nicéen bestaende in 318. Bisschoppen seer wel besloten is, dat de Bisschoppen, ende Aerts-Bisschoppen tot den H. Stoel van Roomen souden appelleren: om dat aen hem vanden Heere, door een besonder privilegie, boven de andere, de macht ghegheven is van te binden, ende te ontbinden.

5. Den H. Basilius in't jaer 370. *Epist. data Sabino Diacono ad Pontif Roman.* daer hy den Paus aanspreekt met dese woorden : 'Tis aen uwe Godtvruchtigheydt vanden Heere ghegheven, dat ghy het valsche onderscheyt van't ghene waerachtigh, en wettigh is, en dat ghy het gheloove der Vadersen, sonder eenighe ontreckinghe verkondight.

6. Maximianus Constantinop. in't jaer 430. *Epist. ad Orientales.* Alle de eynden der aerde, de welcke den Heere oprechtelijck hebben ontfanghen, ende de gheheele werelt deur, als Catholijcken het waerachtigh gheloove belijden, sien op de macht der Roomsche Pausen, als op eene Sonne, ende ontfanghen van daer het licht des Catholijcken, ende Apostolijcken Gheloofs.

7. Socrates in't jaer 440. *Lib. 2. Cap. 5.* Den Kerckelijcken Reghel ghebidt, datmen niet en behoort aen de  
Kerc-

Kercken eenighe decreten te stellen sonder het vonnis vanden Roomschen Paus.

8. Sozomenus *Lib 3. cap. 9.* 'Tis eenē wet toebehoorende tot de weerdigheyt des Priesterdoms, de welcke seght dat alle acten van geender weerde sijn, de welcke sonder de sententie des Roomschen Paus worden ghestelt.

9. Theodoretus in't jaer 450. *Epist. ad Renat. Presbyterum*: daer hy klaeght aen den Priester Renatus dat hy upt-ghestelt is upt sijn Bischdom / ende bidt hem / dat hy de sake soude aendienen aen den Roomschen Paus / de reden boeghet hy by: Want, seggt hy / dien H. Stoel, houdt het roer om te regeren alle de Kercken vande heele gantsche werelt.

10. Het Concilie van Chalcedon in't jaer 453. *Actio. ne 1.* nae dat het gheseyt hadde / dat Roomen het Hoofft was van alle Kercken, soo boeght hy'er by / dat het no, t gheorloft is gheweest, noyt gheschiedt, datmen eenigh Concilie ghehouden heeft, sonder de autoriteyt vanden Apostolijcken Stoel.

11. Anastasius Hierosol, mit in't jaer 470. *Epist. ad Felicem Papam.* 'Tis door de oude Reghelen ghestelt, datter niets en soude ghehandelt, ofte aenveert worden, ten sy dat het eerst tot kennisse vanden Roomschen Stoel soude ghekommen sijn, op dat door de autoriteyt des selfs, het selve soude bevestigt worden, ofte te niere ghedaent.

**Cor noch toe de Griexsche Schrijvers: de Natijnsche sijn al van't selve gheboelen gheweest.**

1. Het Concilie van Roomen onder Sylvester in't jaer 320. *Cap. 20.* Niemandt en sal den eersten Stoel dat is / den Roomschen / vonnissen: want alle de stoelen vereytschen, dat de Rechtveerdigheyt vanden eersten Stoel ghematicht sal worden. Dit hebben onderreckent 284 Bisschoppen / 45. Priesters / 5. Diakens / ende twee Acolythi, ende Constantinus den Keyser / ende Helena sijn Moeder.

2. Den H. Ambrosius in't jaer 370. *Epist. 78. ad Theophil. Alexand.* Het ghene dat de Roomsche Kercke sal gheprobeert hebben, daer van sullen wy blijmoedigh de vruchten ontfanghen.

3. Stephanus Episcop. Mauric. in't jaer 380. *Epist. ad Damasum*

reghen het gheopende Turokdom.

33

*Damasum*: De decreten van alle de Vaders hebben aen den Roomschen Stoel ghereserveert, de vonnissen der Bisschoppen, ende alle Kerckelijcke saecken: dese moeten namelijk ondersocht worden van het Apostolijck Opper hooft der Bisschoppen, wiens oude sorghvuldigheydt toestaet, ende het quaedt te verdoemen, ende het ghene loffelijck is te prijzen.

4. **Den H. Hieronymus in't jaer 380.** *Epist. 57. ad Damasum*: Ick spreke, seyt hy / met den successour vanden Visscher, ende discipel des Cruys: ick en volghe niemandt anders als den eersten, dat is *Christum*, ende hebb: ghemeynschap met den Stoel *Petri*, want ick weet dat de Kercke op desen steen is ghebouwt: alle de ghene die buyten dit huys het Paesch-lam sal ghe-eten hebben, is onheyligh, &c.

5. **Den H. Augustinus in't jaer 410.** *Lib. 2. contra Pelag. Cap. 7. Celestinus* en heeft niet durven wederstande doen aen de brieven vanden salighen Paus *Innocentius*, maer heeft beloofst dat hy alles soude verdoemen, 'twelck dien Stoel verdoemt hadde.

6. **Possidius in't jaer 430.** *in vita S. August. Cap. 14* De brieven vanden Apostolijcken Stoel hebben *Augustinum* bedwonghen te komen nae de Stadt *Casarken*, t'samen met d'andere Bisschoppen, om ten eynde te brenghen eenighe noodtsakelijckheden der Kercke.

7. **Den H. Petrus Chrysologus in't jaer 440.** *Epist. ad Eutychem*. Hoort met ghehoorsaemheydt naer al het ghene dat van den Paus van *Roomen* ghestelt is: want den salighen *Petrus*, die inijnen eyghen Stoel leeft, ende presideert, gheeft de waerheyte des Gheloofs aen de ghene diese soecken: want wy en moghen, buyten de toestemminge vanden Roomschen Bisschop, gheene saken hooren, om des vreden, ende gheloofs wille.

Wat seght ghy hier op? komt dit van heden / ofte van ghisteren dat de Pausen van Roomen sijn erkent gheweest als opperste Rechterz der verschillen? of is Bonifacius, den eersten gheweest / of iemandt van sijne Naesaten / die dese macht hebben aenghenomen? seght ghy dat jae? hoe verstaet ghy van dese voorgaende ghetuyghentissen oer Griecische / ende Latijnsche Vaderen / die by en vier hondert jaeren

Ⓒ

voog

vooz Bonifacius hebben gheleest: seght ghy dan neen? waerom is Bonifacius, of se wandt van sijne naesaten/ meer den Anti Christ gheweest / ter oorzake van dese macht / dan sijne doozsaten?

Predikant.

De Keyfers quamen by haer in sulcken verachtinghe, datse haer niet en schaemden te segghen, dat soo veel de Son, de Maen te hoven gaet, sy oock soo veel de Keyfers en Coninghen over-treffen.

Antwoorde.

Hebt ghy noyt ghelesen watter staet in't Con- cilie van Roomen ghehouden onder Sylvester in't jaer 320. Daer soudt ghy *Cap. 20.* ghebonden hebben dese woorden? Dat den Paus van Roomen niet ghevonnist magh worden noch van den Keyser, noch vande Coninghen. Dit hebben onderteekent niet alleen twee hondert vier- en-tachtentigh Bisschoppen / maer oock den Keyser Constantinus selve / ende Helena sijne Moeder.

Hebt ghy noyt ghelesen by Eusebius *Cæsareensis Lib. 6. Cap. 27.* ende by Nicephorus *Callistus, Lib. 5. Cap. 25.* dat in't jaer 248. den Paus Fabianus; aen Philippus den Keyser daeghs vooz Daesschen verboden heeft den inganc tot de Kercke / tot alderijdt dat hy gheslecht hadde / en sijn selven te bozen ghestelt hadde onder de ghene die penitentie deden; en dat den Keyser veerdigh- lijck / ende gheerne aen den Paus is ghehoorzaem gheweest.

Hebt ghy noyt ghelesen wat den Paus Innocentius I. in't jaer 406. gheschreven heeft aen den Keyser *Arcadius Epist. 17.* Ick, seydt hy / den minsten, ende sonder, aen den welcken den Stoel vanden salighen Petrus toe- trouwt is, verwerpe u, ende uwe huysvrouwe, ende scheidt u beyde af van het nutten der onbevleete mysterien onses Heeren *Iesu Christi.*

Hebt ghy noyt ghelesen wat den Paus Gelasius *Ep. 10, ad 1. Anastas. August.* gheschreven heeft aen den Key-  
ser

ser



ser Anastasius in't jaer 492. Twee zonder, ô Keyser! van de welcke dese werelt namelijk wort gheregeert, de heylighe autoriteyt der Pausen, ende de macht der Coninghen; onder de welcke die vande Priesters dies te ghewichtiger is, hoe dat sy voor de Coninghen meerder rekenschap tullen gheven in't Goddelijck Oordeel: want ghy weer wel, alderghenadighsten Sone; al-hoe wel ghy aen't menschelijke gheslachte in weerdigheyt presideert, nochtans ghy onderwerpt uwen hals met devotie aen de Prelaten vande Goddelijcke dinghen: En ghy eyscht van haer de oortaken van uwe saligheyt, ende in het nûrten vande hemellicke Sacramenten, ende in de selve te schicken, bekent ghy, (soo het betaemt) dat ghy meer moet onderworpen worden, a's, door de orden der Religie, presideren. Indien het nu betaemelijck is dat de herten der gheloovijghen onderworpen worden aen de Priesters in het ghemeyn, die de goddelijcke saken eerbiedelijck handelen, hoe veel te meer moet dit gheschieden aen den Paelat van dien Stoel (van Roomen) den welcken de Goddelijckheyt heeft willen uyt-munten boven alle de Priesters.

Hebt ghy noyt ghelesen dat den Paus Simplicius in't jaer 470. Zeno den Keyser / Ep. 13. ende den Paus Gelasius in't jaer 492. Anastasius den Keyser / Ep. 10. en den Paus Anastasius II. in't jaer 496. den selven Keyser; ende den Paus Hormisdas in het jaer 514. Epistol. 22. den Keyser Justinianus, hebben ghenoecht haere Sonen?

Dit is sinners altemael lanck booz de tijden van Bonifacius: wat komt ghy dan praeten / als of Bonifacius, ofte wel sijne Naesaeten eerst dese uytneuenthepdt boven de Keyser; / en Coninghen haer hadden toegheschreven?

### Predikant.

Dese groote macht en hebben de Pausen niet kunnen bekomen dan door versierde Mirakelen, loof-ghesmede leughens, en verscheyden uyt-ghestroyde bedriegherijen: Hierom hebbense uyt-ghegheven haer gulde, oft om beter te segghen met een van haere Propheten, ijssere Leughenen,

ſoo vol van verdichte fabelen , ende mirakelen , dat ſommighe onder haer , niet ſonder groote reden , hebben gheklacght , dat die Leëgenden ghelijck zijn aen de fabelen der Heydenen.

## Antwoorde.

Hoe ghy meer praet ſonder pzeube / ende reden (want al uw' dinghen en is maer een enckel ſeggen) hoe ghy u meer in de brodde ſteecht / ende tot ſpot ſtelt van de Gheleerde.

Wat ſeght ghy / dat de Pauſen van Roomen hietom hebben upt-ghegheben de Gulde Legendes der Heyllighen , om dat ſp dooz verſierde mirakelen / en leughens / en bedyſegherijen / haere macht ſouden bekomen ? is dat mogghelijck ? zyt ghy een man om boecken te ſchryben / en zyt ghy noch ſoo onerbaren in de Chronologie ? weet ghy wel op wat jaer deſe Legende is te doozſchijn ghekomen ? Leest Apparatum Poſſevini ſit. *Iacob, de Voragine* , die ſal u ſegghen / dat ſp eerst upt-ghegheben is in't jaer 1290. dat is / ober vier hondert dertigh jaeren. Wat ſeght ghy nu ? Alle de Pauſen / die dooz dit jaer hebben gheſeten in den Stoel Petri , beghinnende van Bonifacius , hebben die haere macht moeten bekomen / dooz de leughens / ende verſierde mirakelen / die ghy ſeght te ſtaen in de Gulde Legende , ofte niet ? ſoo ſae ? hoe koſten ſp dat doen / aengheſien die Legende , noch niet ghemaecht / veel min upt-ghegheben was ? Seght ghy dat neen ? ſoo dzaegh' ick dan / oft die doozgaende Pauſen / beghinnende van Bonifacius tot het jaer 1290. de ſelve macht hebben ghehad ( ende vervolghens Anti-Chriſten gheweest zijn ) met de Pauſen die naer dit jaer / ende uptgheben vande Legende , gheleest hebben ? Seght ghy dat ſae ? ſoo en is de gulde Legende gheen doozſake gheweest van hare groote macht / want die ſouden ſp te bozen ghehad hebben. Seght ghy dat neen ? hoe ſeght ghy dan eldets dat Bonifacius , ende verbolghens ſijne Maeſaten tot het jaer 1290. zijn Anti-Chriſten gheweest / tet doozſake vande

vande

teghen het gheopende Turckdom. 37

hande groote / jaer opperste macht / die sy booz dit  
jaer souden bekomen hebben ? oft seght my/wat be-  
dziegherijen / dese boozgaende Pausen souden ghe-  
bruyckt hebben om hare macht te verheffen. Waer  
ghy u keert oft wendt/ ghy zyt van alle kanten ghe-  
bar ; want seght ghy / dat de Pausen beghinnende  
van Bonifacius tot het jaer 1290. de selve macht heb-  
ben ghehad met de Pausen / die nae dit jaer hebben  
gheseten ; soo is het valsch dat de Pausen van Roo-  
men hare macht hebben bekomen/dooz de bedzieghe-  
rijen van de Gulde Legende ? Seght ghy dat-se de selve  
macht niet en hadden ? soo is het valsch / dat die  
Pausen/die van Bonifacius tijde tot het jaer 1290. heb-  
ben gheseten/ter oorzake van de opperste macht/zijn  
Anti-Christen gheweest.

Predikant. Pag. 18.

Dantes seght, dat die fabelen over al worden ghehoort van  
de Predick. stoelen met verfwijgh van het Euangelium, en dat  
't volck ghevoedt wordt met dien windt.

Antwoorde.

Of Dantes spzeekt / oft een Comediant / dat is al  
een dingh / want sijne schriften gheven ghenoechsa-  
melick up / wat hy booz een persoon gheweest is.

Predikant.

Met haren Valla moghen wy wel uytroepen : *O wonderlijc-  
ke dwaesheydt, die dese oudt-wijffsche rasernijen gheloove gheven!*

Antwoorde.

'T is valsch dat Valla den onsen is / wy houden  
hem booz een die in't jaer 1447. te Napels als ketter  
is veroordeelt gheweest / leest hier van op dat jaer  
Num. 13. Henric. Spondan. in *Annalib.*

¶ 3

Pre

## Predikant.

De Pausen hebben de Schrifture verkeert, en tot een ander sin verdraeyt.

## Antwoorde.

**Dat is wederom valsch.** Ter contrarie, dat hebt ghy-lieden ghedaen; uyt honderden plaatsen / kippet alleen een staeltse vier oft vyf.

Ten eersten. **Daer Christus gheseydt heeft:** Dat is mijn lichaem. **Daer hebt ghy-lieden by-ghoeght / dat woordcken / TEEKEN**

Ten tweeden. **Daer Paulus seght / dat den mensche gerechtveerdicht wordt door het gheloof:** daer hebt ghy-lie en by-ghoeght / dat woordcken ALLEEN.

Ten derden. **Daer Christus seght:** Wiens sonden ghy sult vergeven hebben, daer hebt ghy-lieden by-ghoeght / dat woordcken / VERKONDIGHEN.

Ten vierden. **Daer Jacobus seght:** Abraham is gherechtveerdicht uyt de wercken, daer hebt ghy-lieden by-ghoeght / dat woordcken / TOONEN, oft BETOONEN.

Ten vijfden. **Daer Christus seght / dat de sonden van de sonderesse bergheben waren / om dat sy veel bemindte hadde,** daer hebt ghy-lieden by-ghoeght / dese woordcken / VRUCHT, BEWYS, oft TEEKEN.

Ten sessten. **Daer Paulus seght:** Als het tabernakel onses lichaems sal ghebroken zijn, wy weten, &c. in de plaetse van dit woordcken ALS, hebt ghy-lieden ghestelt / SOO HAEST.

Ten sevensten. **Daer David gheseydt heeft / dat Godt de siele Christi niet en soude laten in de helle,** in de plaetse van dit woordcken SIELE, hebt ghy-lieden ghestelt / LICHAEM.

Ten achtfsten. **Daer Paulus gheseydt heeft:** Ick castijde oft slae mijn lichaem. in de plaetse van dit woordcken SLAEN, oft KASTYDEN, hebt ghy-lieden ghestelt / DWINGHEN.

Ten neghensten. **Daer Petrus seght Mt. 2. 28. Wordt ghe-**

ghedoopt tot verghevinghe der sonden, daer hebt ghy lie-  
gen in de plaetse ghestelt: Tot verskeringhe dat u we-  
sonden vergheven zijn. Dit zy genoegh/want 'ten soud'  
nopt gheen eynde zyn.

In dien ghy my seght / dat dit maer verclaringhen,  
oft bemerkinghen zyn/op de Schysfure: Soo vragh'  
ick dan / oft dit den echrighen sin is vande Schysfu-  
re/oft niet? Seght ghy dat ja? soo zyn dan dese ver-  
klaringhen en Schysfure; soo hebt ghy dan by de  
Schysfure gheboeght / 'twelck te bozen daer niet te  
binden en was. Seght ghy dat neen? hoe doet ghy  
dan uwe ghemeynte haer gheloof boutwen op ver-  
klaringhen die gheene Schysfure en zyn/maer ene-  
kele bonden van menschen? Laet ons nu hoozen wat  
Pausen de Schysfure/soo ghy boven seyde/berkeert  
hebben.

Predikant.

Aventinus *Annal. Boior. de Greg. 7.* seght van *Gregorius VII.*  
dat hy de Schysfure ghedwonghen heeft aen sijne sake te die-  
nen, met de selve valschehijk uyt te legghen.

Antwoorde.

Ten eersten. Ick meynde dat ghy hier soudt komen  
spreken van vele Pausen, ende nu komt ghy te voorszijn  
met eenen alleen. Ghenomen *Gregorius* in't be-  
sonder hadde dit ghedaen/ wat wilt ghy hier uyt be-  
sluyten? dat hy den Anti-Christ zy gheweest? Soo is  
dan den Anti-Christ eerst te voorszijn ghekomen bys  
hondert jaren nae de tijden van Mahomet, want soo  
bele jaren onbegrepen / zynder verlopen tusschen  
d'opkomst van Mahomet, ende het Pausdom van  
*Gregorius*. Maer blijft nu *Bonifacius*, ende alle sijn  
Naesaten tot *Gregorius* toe?

Ten anderen. 'Tis valsch dat *Gregorius* de Schysfu-  
ren valschehijk uytgheleydt heeft: leest *Aventinm*  
noch eens / indien ghy hem hebt / die sal u segghen/  
dat dit *Gregorio* wserdt te laste gheleydt van opzoer-  
ghe/

ghe/ ende ghepassioneerde menschen / die machtigh  
op hem waren verbittert / om dat hy den Keyser in  
den ban hadde gheslaghen ; dese rasende menschen  
vermaledijdden *Gregorium*, seght *Aventinus*, voor 't volck ; sy  
riepen dat hy wegh ghedreven wierdt door haet , ende be-  
gheerlijckheydt van heerschappije : sy seyden : Hy vervalsche  
de goddelijcke Schriften , hy bedwinghtse te dienen aen sijne  
sake, met die valsche lijk uyt te legghen. **Die het lust de re-**  
**ste te lesen by Aventinum** , die sal lichtelijck konnen  
voordeelen / dat dit gheen woorden en waren van  
waerheydt / maer van passe / gheen bestandighe rede-  
nen / maer vleynghe des Keyserg ; nu / wat hebt  
ghy van soodanighe menschen te verwachten / dan  
valsche be'ehuldighen ?

Ten lesten **Indien** *Aventinus* mede sijne passe toont  
tegen den **Paus**; wat wonder? leest *Baronius* op 't jaer  
772. die sal u segghen dat *Aventinus* selve een ketter  
ghewest is: wegh dan met soodanighe vleyers / en  
schreeuwers / die wy niet meer en ghelooen als u.

Predikant.

De Pausen hebben listelijck *Christi* ende *Petri* autoriteyt  
ghebruyckt, om de hate te bevestighen.

Antwoorde.

Niet listelijck, maer wettelijck.

Predikant.

Uyt het gheruyfch dat sy selve lieten maken in de Kercken,  
en huysen, bewesen sy laer Vaghe-vyer, voorghevende dat dit  
ghespoock van der afghestorvenen sielen wierdt ghemaect,  
om de *Missen* op des te hoogher prijs te brenghen.

Antwoorde.

Wijst my de Pausen aen / die dit ghedaen hebben /  
ende de *Auteurs* die dit verhalen / van de Pausen.

Pre-

## Predikant.

Uyt de ghemaecte beweghingen, gheschrey, en spreken van de beelden, hebben se der selver Religieusen dienst inghevoert.

## Antwoorde.

Wie zijn die Pausen gheweest / die sulcks hebben bestaen / oft toeghelaten / oft ghesimuleert ? heeft noyt Paus dit ghedaen ? hoe besluyt ghy dan hier uyt / dat de Pausen den Anti-Christ zijn ?

## Predikant.

Soo hebben se besonder in't Oosten, het ghebruyck, ende dienst der beelden ghepooght in te voeren, ende te bevestighen door valsche, ende versierde mirakelen, als door het druppen van melck uyt het beeldt van *Maria*, in seker, aen *Maria* toe-gheheylighde Kercke, te *Constantinopelen*; welck bedrogh als vanden Keyser *Theophilus* was vermerckt; soo heeft hy den Parochiaen doen het hooft af-slaen, ghelijck by *Elmacinus* kan worden naeghesien.

## Antwoorde.

Ick hebbe *Elmacinus* doock naeghesien: maer en kan niet bevinden by hem / dat eenighen Paus hem met dit bedrog soude bemorpt hebben. Hoe zijt ghy dan soo stout dit toe te schrijven aen de Pausen / twelck ergheens een Parochiaen in't besonder begaen heeft ? oft soo ghy dit aen de Pausen niet toeschrijft / wat doet het hier ter sake om te bewijzen dat de Pausen oft den Anti-Christ zijn / oft ghelijck aen *Mahomet*, aengaende bedrogghen / ende versierde mirakelen.

## Predikant.

Uyt de versierde Reliquien der Heylighen hebben se weten een wonder groot ghewin te trecken.

Antwoorde.

¶ **T**is gheloghen dat opt Pausen/dit ghedaen / oft toeghelaten hebben; oft wel wijst my die an.

Predikant.

Wie kan optellen de versierde openbaringhen, die-se ghe-roemt hebben, om doch in gheen dingh minder te zijn dan *Mahomet*? en soo hebben sy, om de woorden van *Leonardus Aretinus* te ghebruycken, haer niet gheschaemt, *sic a pro factis, in visa pro visis*, dat is, versierde dinghen voor gheschiede, onghesiene voor ghesiene te bevestighen.

Antwoorde.

¶ **T**is lichter de openbaringhen op te tellen / die van de Pausen soudent versiert zijn (want daer en zijn gheene) dan uwe lengheng / met de welke ghy schiet elck bladt van u boeck hebt kestrapt. Wat *Aretinus* belanght: Ick hebbe verscheyden Tractaten van hem ghelesen/ende ghebonden / maer nergheng konnen binden/sijn boeck de *Hypocrisi*, dat gh' hier citeert. Siet hem noch eens nae / ende gheeft ons brye-der bescheedt.

## HET III. CAPITTEL.

Van de versierde over-een-komste der Pausen met *Mahomet*, aengaende haren handel.

Predikant.

**D**e Pausen en *Mahomet* zijn malckanderen ghelijck in alle godloosheydt, ende onreynigheydt; van *Mahomet* sal't hier nae worden aenghewesen. De Pausen belanghende, soo worden die ghenoeemt van haer eyghen Schrijvers, ende Propheta

pheta